

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Litteraturvetenskapliga institutionen
C-uppsats

**En studie i en ung kvinnas och en ung mans läsning av
Katarina Frostensons drama *Traum***

VT 2008
Författare: Lovisa Sköld
Handledare: Dag Hedman

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	2
1.1 Syfte och frågeställning.....	3
1.2 Metod.....	3
1.3 Teori.....	5
1.4 Tidigare forskning.....	7
2. Resultat och analys.....	9
2.1 Intervjuundersökning.....	9
2.2 Analys av intervjuundersökning.....	10
2.3 Likheter i informanternas tolkning.....	10
2.4 Skillnader i informanternas tolkning.....	11
2.5 Det kvinnliga och manliga språket hos informanterna.....	13
2.6 Stereotypa tolkningar av dramat.....	15
2.7 Kvinnliga och manliga egenskaper.....	17
2.8 Biologiska och strukturella skillnader i genus.....	18
2.9 Informanternas åsikter om dramat.....	21
2.10 Urval av frågor och informanternas svar.....	21
3. Slutsatser och diskussion.....	22
4. Käll- och litteraturförteckning.....	26
4.1 Tryckta källor och litteratur.....	26
4.2 Otryckta källor.....	27
Bilaga 1: Intervjufrågor.....	28
Bilaga 2: Informanternas svar.....	29

1. Inledning

Katarina Frostenson (f. 1953) kan anses vara en av Sveriges främsta kvinnliga författare inom poesi, men hennes författarskap består även av dramatik och prosa. 1978 debuterade hon som poet med diktsamlingen *I mellan* och detta blev startskottet för en framgångsrik karriär som författare. Frostensons texter kännetecknas av ett modernt och poetiskt språk med inslag av estetiska drag. Hennes sätt att skriva sticker ut från andra författare och i hennes dramatik leker hon med språket i olika ramsor och ordspråk. Frostenson skapade även en ny genre i teater under 1980-talet som hon kallar för "monodramer" som består av paradoxala monologer i olika platser och tid. År 1992 valdes hon sedan in i Svenska Akademien efter Artur Lundkvist. 1992 skrev Frostenson pjäsen *Traum*, med undertiteln *Ett språkets sorge- och lustspel*. Dramat sattes upp på Kungliga Dramatiska Teatern och är översatt till tyska.

Traum utspelar sig i ett rum som är både ett vardagsrum och ett sovrum. Under dramats gång förflyttas rekvisitan som består av två stolar, en matta och en kista/flyttlåda runt i rummet. Rummet är under omflyttning och inredning samtidigt. Rummet förvandlas också till olika miljöer, exempelvis till en gravkammare och en arena. De två gestalterna i pjäsen är en HON och en HAN. Dessa karaktärer har någon slags relation till varandra som har pågått under en tid. Deras dialoger växlar hastigt mellan hat och kärlek. Under tiden dessa hårda samt kärleksfulla ord utbyts plockar de båda upp saker ur en flyttlåda. Dessa saker får dem att minnas och det pågår en diskussion om vad som skall slängas eller kastas. Under dramats gång målar han väggen, hon gör i ordning en måltid och de fotograferar. Men det centrala i dramat är inte var som görs, utan vad som sägs och hur det sägs. Kvinnan i dramat längtar efter att bli sedd av mannen, men istället framställs hon som ett objekt.

Dramat består av fem scener och en slutscen, och mellan scenerna finns även ett mellanspel. Temat i skådespelet är de kvinnliga respektive manliga dragen som möts i en kommunikation. Den språkliga dialogen är lika viktig som tystnaden mellan dem. Paret skapar ett fiktivt rum där de försöker samtala med varandra. Där kan de associera fritt och svävar ut ur sina identiteter. Frostenson skriver själv i scenbeskrivningen att pjäsen inte är menad att vara ironisk eller cynisk utan den skall gestalta hur det är. *Traum* är ett modernt drama vars repliker ligger på gränsen till absurda, där växlandet mellan hat och kärlek blir en påtaglig effekt. Slutscenen likaså då de båda karaktärerna eventuellt kan spela upp delar av dramat igen baklänges, och där vissa miner och gester i detta fall kan återkomma.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna C-uppsats är att undersöka hur en ung kvinna respektive ung man tolkar Katarina Frostensons *Traum. Ett språkets sorge- och lustspel*, och om det finns några skillnader och likheter i deras läsning. Vad beror då dessa skillnader och likheter på? Definitionen av genus varierar, men det syftas ofta på eventuella kulturella och sociala skillnader mellan män och kvinnor. Genus är även sociala mönster, ordningar, strukturer och relationer som har skapats i vårt samhälle¹. En mer exakt definition av genus och genusperspektivet kommer att utredas vidare i teoridelen.

Frågeställningen i uppsatsen lyder:

- Hur tolkar en ung kvinna respektive ung man ett modernt drama utifrån ett genusperspektiv?
- Vilka skillnader och likheter finns det i en ung kvinnas och ung mans tolkning/läsning av texten?
- Vad beror dessa skillnader och likheter på?

1.2 Metod

En läsarorienterad metod kommer att användas för att undersöka eventuella skillnader och likheter i manlig och kvinnlig läsning. Fokus kommer att ligga på läsaren och hur han/hon tolkar dramats händelser, språk, dialoger och relationer. De båda informanterna kommer sedan efter sin läsning att bli djupintervjuade på frågor som berör texten. Denna djupintervju kommer att bestå av sju frågor och den kommer att spelas in med en bandspelare. William H Banakas definition av en djupintervju kommer att vara central i uppsatsen då den består av tre delar: input, analys och slutligen output. Med input menas den information som informanten ger, informationen från intervjuarens frågor och informantens svar. Analysen består sedan av intervjuarens slutsatser som dras av informantens svar under intervjun. Slutligen kommer output att beteckna intervjuarens sammanfattningar som har gjorts efter analysen.² Anledningen till att göra djupintervjuer med endast två personer är en förhoppning om att få en djupare inblick hur två unga individer med motsatt kön läser och tolkar en text. Om det skulle behövas följdfrågor för att utveckla deras svar kommer detta att göras.

¹ Robert William Connell, *Om genus* (Göteborg 2003), s. 20-21.

² William H Banaka, *Djupintervju. Teknik och analys* (1971: Malmö 1981), s. 12.

Intervjuerna kommer att ta plats var för sig, då en gemensam intervju skulle kunna påverka informanternas svar. Frågorna är utformade på ett sätt som skall få fram möjliga likheter och olikheter i deras läsning. Det krävs både noggrannhet och eftertanke för att utarbeta dessa frågor, sammanställa svaren och jämföra dem och därtill även att analysera dem utifrån sekundärlitteratur i genusforskning.

Forskningsintervjun som kommer att användas i undersökningen är kvalitativ och Steinar Kvaless definition av en kvalitativ forskningsintervju lyder: ”en intervju vars syfte är att erhålla beskrivningen av den intervjuades livsvärld i avsikt att tolka de beskrivna fenomenens mening”.³ Dess syfte är i detta fall att förstå hur genusperspektiv fungerar i praktiken och hur informanternas perspektiv och situation ser ut i verkligheten. Den kvalitativa forskningsintervjun blir halvstrukturerad eftersom den vare sig är ett stängt strukturerat frågeformulär eller ett öppet samtal.⁴ Grunden till valet av metod som följaktligen är kvalitativa intervjuer är en förväntan om att få svar på frågeställningarna kring genus i läsning som också är uppsatsens syfte.

Karin Widerberg menar att det finns en speciell presentation och analysmetod för idealtyper därför att ”det är ett sätt att uttrycka sammanhang och helheter i ett empiriskt material”.⁵ Idealtyper åsyftas då intervjupersonerna är utvalda av ett speciellt syfte för att representera en speciell individ. I denna uppsats kommer idealtyper att användas och består av en ung ogift kvinna och en ung ogift man. Undersökningens personer utgörs av en 22-årig kvinna och en 23-årig man som har liknande bakgrund. De båda har vuxit upp i en mindre stad i mellersta och i södra Sverige. Deras sociala umgängeskretsar är likartade då de båda rör sig i större kretsar som består av många individer. Informanterna besitter båda en social förmåga som är påfallande. Den unga kvinnan har ett serviceinriktat yrke, medan den unge mannen arbetar med musikproduktion. Undersökningen avgränsas till att endast undersöka två informanter i 22- och 23-årsåldern. På grund av tidsbrist har inga fler djupintervjuer gjorts. Syftet är att undersöka eventuella skillnader och likheter i hur en ung kvinna respektive ung man tolkar ett drama, och därför är denna undersökning relevant med endast två informanter. Informanternas bakgrund och ålder är liknande och det som skiljer dem båda åt mest är deras biologiska kön. Åldersmässigt har den äldre generationen valts bort i val av informanter, då undersökningen är tvungen att riktas åt ett håll. Undersökningen är även geografisk avgränsad då de båda informanterna bor i Göteborgs kommun. Jag har medvetet valt en ung kvinna och

³ Steinar Kvale, *Den kvalitativa forskningsintervjun* (Lund 1997), s. 13.

⁴ *Ibid.* s. 32.

⁵ Karin Widerberg, *Kvalitativ forskning i praktiken* (Lund 2002), s. 141.

man eftersom det passar bäst till mitt syfte och frågeställning. De avslutade nyligen gymnasieskolan och är fortfarande bekanta med att läsa och diskutera litteratur. Ingen av informanterna har studerat litteraturvetenskap vilket inte gör dem låsta i termer och begrepp. De kontaktades via telefon och var båda positiva till läsningen av dramat och intervjun. Informanterna känner inte varandra sen tidigare.

Intervjuerna genomfördes i ett och samma grupprum på Göteborgs universitetsbibliotek. Tanken med detta var att intervjun skulle äga rum på en plats som var så neutral som möjligt. Informanterna skulle inte bli störda av andra människor eller ljud runt omkring och därför lämpar sig biblioteket bra, som är en tyst och stillsam miljö. Tre timmar bokades för dem båda då vetskapen om hur lång tid intervjuerna skulle ta var okänd. Tid hade avtalats på telefon vid ett tidigare tillfälle.

Intervjuerna varade mellan 45-55 minuter var och det uppstod inga svårigheter med att få informanterna att svara på frågorna. Sjutton frågor ställdes på textens innehåll men sex av dem användes inte till analysen. Frågorna sållades bort eftersom de inte var tillräckligt breda, då endast en av dem hade uppmärksammat händelsen i pjäsen. Informanterna tog fasta på olika saker i texten och därför är det svårt med allt för snäva frågor. Intervjuerna bandades och skrevs sedan ned på papper. Det är ett ganska tidskrävande arbete men materialet blir lättare att analysera och arbeta med då detta görs.

Bilaga 1, s. 28 innehåller intervjufrågor.

1.3 Teori

Uppsatsens viktigaste utgångspunkt är genus och genusskillnader, därför har ett genusteoretiskt perspektiv används. Frågeställningar och syfte är skapade efter detta. För att kunna genomföra en relevant analys av informanternas svar från intervjuerna behövs material som belyser genus. Det görs ständigt nya försök i genusvetenskapens forskning att definiera begreppet genus eftersom det råder olika åsikter vad det egentligen betyder. Folkhälsoinstitutet definierar genusperspektivet på detta sätt:

”Genus är en social och kulturell konstruktion. Det betyder att genus skapas genom ett kontinuerligt samspel mellan strukturella förhållanden och uppfattningar relaterade till kvinnligheter och manligheter. Genus som struktur är uttryck för hur kön knyts till

makt, till exempel privilegier i samhället. Vidare problematiserar genusforskning relationer oberoende mellan kvinnor och män som individer. Nyckelbegrepp inom genusforskning är konstruktion, hierarki (maktordning), relation och social situation.”⁶

R.W. Connell skriver i *Om genus* om innebörden av begreppet genus, att ”Varje gång vi talar om ’en kvinna’ eller ’en man’, hänvisar vi till ett jättelikt system av tolkningar, förutsättningar, undertoner och anspelningar som har ackumulerats under hela vår kulturs historia. ’Innebördena’ av dessa ord är enormt mycket större än de biologiska kategorierna hane och hona.”⁷ Connell förklarar att även i grammatiken syftade genus på distinktionen mellan olika sorter av substantiv som enligt *Oxford English Dictionary* överensstämmer mer eller mindre med olikheter i kön hos de föreställda objekten.⁸ I engelskan översätts genus och kön med gender, men ordets betydelse är snarare könsroll.

Yvonne Hirdman är professor i kvinnohistoria och skriver i *Genus. Om det stabila föränderliga former* om sin genusteori och tankar runt genus. Hirdman föredrar att använda begreppet genus istället för könsroll då hon menar att könsrollsbegreppet har förlorat sin egentliga innebörd och därmed blivit feltolkat. Hon menar att begreppet genus berör allt i tankarna kring kvinnligt/manligt och att detta genomsyrar livet runt oss.⁹ Hirdmans väsentligaste tanke kring genus är hennes idé om att det existerar ordningsstrukturer av genus i samhället, som hon kallar för genusstruktur. Denna genusstruktur som hon anser finns överallt i samhället. Hirdman menar att begreppet genus hjälper oss att förstå hur män och kvinnor formas till sina roller och stereotyper. Stereotyperna Han och Hon är uppbyggda föreställningar och idéer som genuskonstruerandet av människorna i samhället.¹⁰ Hirdman skriver precis som många andra forskare i genusvetenskap och andra vetenskaper att det är mannen som är norm, och kvinnan är underordnad mannen. Kvinnan står i jämförelse med människan istället för i jämförelse med mannen, och denna norm beror på en djupt kulturellt nedärvd självklarhet.¹¹

⁶ Ulrika Löfmark & Anne Hammarström, *Svensk folkhälsovetenskaplig forskning och undervisning. Kartläggning av genusperspektivet* (Skrift utgiven av Statens Folkhälsoinstitut, Vetenskapsrådets genuskommitté, Stockholm 2004), s. 9.

⁷ Connell, s. 89.

⁸ Ibid, s. 19.

⁹ Yvonne Hirdman, *Genus. Om det stabila föränderliga former* (Lund 2001), s. 16.

¹⁰ Ibid. s. 26.

¹¹ Ibid. s. 60.

Segregeringen mellan de två könen i genuskonflikten är hotad av den moderna tidens tankar som kan leda till en förändring av könets relationer.¹² Hirdman anser att den framstegsprocess som har startat inom genuskonflikten inte är en enkel sådan som går att jämföra med andra processer, men den för med sig nya drivkrafter som påverkar samhället.¹³

1.4 Tidigare forskning

Tidigare forskning kommer här presenteras kring ämnet genus, genus i litteraturläsning och samhälle. Litteratur angående Katarina Frostensons författarskap och tidigare analyser av dramat *Traum* kommer också att belysas. Den litteratur som valts att tas upp är på något sätt relevant för undersökningen. Liknande forskning i genusskillnader i manlig och kvinnlig läsning av ett drama har funnits till viss mån. Tidigare forskning kring skillnader och likheter i tolkning av text är ett relativt outforskat område inom genus, men där Johan Elmfeldts avhandling *Läsningens röster. Om litteratur, genus och lärarskap* påminner mest om denna undersökning.

Barbro Sigfridsson skriver i *Jagets plats* om gestaltningen av det kvinnliga subjektet i Katarina Frostensons *Traum*. Hon betecknar sitt subjektiva perspektiv med "Jagets plats" och förklarar i samband med det dess innebörd: "Mitt syfte är att skapa en metafor som kan fungera som en modell för att klarlägga och belysa de olika aspekter som formar karaktärernas berättelse om sig själva, om den andre och om verkligheten. 'Jagets plats' aktualiserar också frågan om det kvinnliga begärets möjligheter och uttryck inom den symboliska ordningen".¹⁴ Hon menar att ett av de tydligaste teman i dramat är gränsdragningen mellan subjektet och den andre, alltså mellan kvinnan och mannen. "Paret inrättar en sorts 'tredje rum' – ett metarum – i sina försök att kommunicera, där de delvis leker med identiteter och associationer".¹⁵ Kvinnan och mannens relation etableras i början av dramat och kvinnan är fixerad av frågan om vem mannen är under den mask hon tror han bär. Sigfridsson skriver att kvinnan kan tyckas gestaltas i likhet med ett våp då hon under hela dramat är inriktad på mannen och hans personlighet. Hon menar att kvinnan framställs som ett

¹² Ibid. s. 108.

¹³ Ibid. s. 129.

¹⁴ Barbro Sigfridsson, *Jagets plats. Gestaltningen av det kvinnliga subjektet i Katarina Frostensons Nilen, Traum, Sal P och Staden* (Akad. Avh. Hedemora 2003), s. 66.

¹⁵ Ibid. s. 115.

objekt i *Traum* och att dramats klivna hållning gentemot mannen är påtaglig.¹⁶ Kvinnan och mannens parrelation bygger på motsatserna distans och närhet där makthierarkin växlar mellan dem i över- och underordnad. Sigfridsson anser att ”kroppsligheten” är typisk för Frostensons dramatik precis som de inre och yttre erfarenhetsvärldar samt de metaforiska bilder som används.¹⁷

Carina Franzéns *För en litteraturens etik* är en studie i Katarina Frostensons författarskap. Franzén menar att ”Frostensons dramatik bygger på en poetisk teknik där arbetet med språket går före psykologisk getsaltning.¹⁸ I *Traum* kan man utläsa psykologiska föreställningar om att den kvinnliga identiteten skulle utgöra ett hot gentemot den manliga. Bilden av kvinnan menar Franzén precis som Sigfridsson är nedvärderad och gestaltas med en fränstötande kroppslighet. De typiska kvinnliga och manliga normerna sätts på spel i och genom språket i dramat. Franzén skriver även att den språkliga leken och framställningens problematik i Frostensons dramatik inte kan skiljas från den psykologiska tematiken.¹⁹

Björn Sundberg skriver i *Nedslag i nutida svensk dramatik* om pjäsen *Traums* svårhanterliga text. Han finner att dramats handling är minimalistiskt, dialogen är nonsensartad och det finns inslag av absurditet. Vissa delar av dramat är även mycket provokativa. Frostenson har själv sagt i en intervju: ”Jag är främmande för psykologiska och psykoanalytiskt språk överhuvudtaget”.²⁰ Franzén anser därför att det är tveksamt om en psykologisk tolkning kan göras.²¹

I *Byxbegär* har Tiina Rosenberg som forskar i teatervetenskap och genusvetenskap vid Stockholms universitet studerat kvinnor klädda i manskläder på scen. Rosenberg intresserar sig för konstruktionen av genus och det begär som finns hos kvinnor att ta byxroller då de i alla fall tillfälligt blir subjekt.²² Judith Butler är teoretikern som Rosenberg gärna refererar och diskuterar i sina texter. I *Byxbegär* återger Rosenberg Butlers varning av en förenklad syn på genus som rollspel: ”Genus kan inte förstås som en roll som antingen uttrycker eller döljer ett inre ’själv’, oavsett om detta ’själv’ uppfattas som könat eller inte. Beträktat som en

¹⁶ Ibid. s. 117.

¹⁷ Ibid. s. 227.

¹⁸ Carin Franzén, *För en litteraturens etik. En studie i Birgitta Trotzigs och Katarina Frostensons författarskap* (Stockholm & Stehag 2007), s. 138.

¹⁹ Ibid. s. 139.

²⁰ Björn Sundberg, *Nedslag i nutida svenska dramatik. Katarina Frostenson, Kristina Lugn, Lars Norén, Agneta Pleijel* (Visby 2005), s. 30.

²¹ Franzén, s. 138.

²² Tiina Rosenberg, *Byxbegär* (Göteborg 2000), s. 23.

performativ performance är genus en ”akt” i vid bemärkelse, och skapar en social fiktion av sitt eget psykologiska inre”.²³

Johan Elmfeldt skriver i sin avhandling *Läsningens röster. Om litteratur, genus och lärarskap* om hur gymnasieungdomar använder och relaterar till litteratur i undervisningen. Elmfeldt har under några månader studerat hur pojkar och flickors läsning skiljer sig åt genom att spela in elevernas helklassdiskussioner och gruppsamtal. Eleverna fick i uppgift att läsa texter med olika teman och sedan göra en skrivuppgift. Skillnaderna som upptäcktes mellan de olika könen var att pojkarna skrev om kvinnans rättigheter medan flickorna hellre skrev om relationen mellan man och kvinna. Elmfeldt förklarar att pojkarna har ett större behov att visa att de är positiva till jämställdhet då pojkar enligt traditionella genuspositioner förväntas vara mer distanserade. Flickorna skriver hellre om relationer och psykologiska skeenden enligt de traditionella genuspositioner och slopar därför att skriva om kvinnans rättigheter och jämställdhet.²⁴ Elmfeldts tidigare forskning om kvinnlig och manlig läsning av texter är den som ligger närmast denna undersökning ämnesmässigt. Undersökningen ämnas dock botten i att undersöka genusskillnader i tolkning av ett drama och där mina informanter inte är elever. I likhet med Elmfeldts undersökning tror jag att skillnader kommer att finnas i denna analys.

2. Resultat och analys

2.1 Intervjuundersökning

Intervjuundersökningen kommer här att presenteras och analyseras med ett genusteoretiskt perspektiv. Informanternas svar kommer att jämföras och förklaras utifrån samma perspektiv. Deras precisa svar kommer att presenteras i bilaga 2 i slutet av uppsatsen. För att skydda informanternas identitet är namnen som används fiktiva. Den unga kvinnan kommer att gå under namnet Sara medan den unge mannen kommer att kallas för Erik. Både Sara och Erik har godkänt att deras svar publiceras i denna uppsats. Intervjuerna syftade till att informanterna skulle reflektera över sin läsning och tolkning av dramat *Traum*. Urvalet av

²³ Ibid. s. 11. Judith Butler, “Performative Acts and Gender Constitution: An Essay in Phenomenology and Feminist Theory”, i Sue-Ellen Case (red.), *Performing Feminism. Feminist Critical Theory and Theatre* (Baltimore 1990), s. 279.

²⁴ Johan Elmfeldt, *Läsningens röster. Om litteratur, genus och lärarskap* (Stockholm & Stehag 1997), s. 302.

informanterna är baserade på deras gemensamma intresse för litteratur, samt deras typ av personlighet som tillhör den öppna sorten.

Intervjufrågorna är utformade och anpassade efter syfte och frågeställning, och berör teman kring manligt, kvinnligt, genus och relationer. Frågor som berör gestalternas personlighet och relationen till varandra har karaktär av att vara mer öppna. Mer specifika frågor kring hur informanterna har tolkat olika symboler i dramat figurerar också. Dessa mer specifika frågor är skapade för att konkret kunna se eventuella skillnader och likheter i intervjupersonernas tolkning kring signifikanta ting. Den sistnämnda karaktären av frågor kan ha en tendens att vara något mer ledande än den öppna sorten då den tvingar informanten att tycka något om symbolen. Detta kan ha påverkat informanternas svar en aning.

Under intervjuerna uppmärksammades även informanternas kroppsspråk och det förekom korta pauser. Vissa frågor krävde längre eftertänksamhet och besvarades inte med samma flyt. Spontaniteten var ändå överlägsen och tvivel förekom sällan. Informanterna tog fasta på olika ting i texten vilket gör det hela intressant. Vissa saker hade gått den ena förbi medan den andre hade tänkt mycket på det. Som nämndes i metoddelen så ställdes från början 17 frågor under intervjun. Det visade sig att vissa av frågorna inte hade lika god kvalitet som resterande och fick därför sällas bort efteråt. En anledning till bortsällning är att en av intervjupersonerna inte alls uppmärksammat det frågan rörde i texten, och detta gör den ointressant då ingen jämförelse i tolkning kan genomföras. Den är dock bara ointressant för jämförelsen, den är däremot intressant då den visar hur vi väljer att observera och uppmärksamma olika delar i en text. Ett exempel på ett sådant tillfälle kommer senare att presenteras i slutet av denna del.

2.2 Analys av intervjuundersökning

2.3 Likheter i informanternas tolkning

Den första frågan som inledde intervjuerna berörde huvudkaraktärerna i dramats relation till varandra. Erik ansåg att det var en självklarhet att de hade en kärleksrelation och han tänkte inte att det fanns några andra alternativ. Han menade att det märktes på stämningen och känslan i deras repliker till varandra. Det märktes dock inte i allt som sades utan vissa repliker var snarare samhällskritik och var som Erik förklarade mer ”out”. Vid vissa tillfällen svävade karaktärerna ut i egna monologer och då fick han inte samma känsla av att de var ett

kärlekspar. Han tänkte mest på det i karaktärernas korta dialoger till varandra då den ena svarade på den andres replik. Erik nämner även att dramats huvudtema rör relationer.

Sara tyckte precis som Erik att huvudpersonerna i dramat hade ett förhållande, men av den anledningen att hon anser att paret skall flytta ihop i en lägenhet som de gemensamt håller på att inreda. Sättet de talar till varandra ger henne känslan av att de har ett förflutet tillsammans. Hon nämner också att vid ett tillfälle i dramat försöker den manliga karaktären säga att han älskar den kvinnliga, och detta menar Sara också är en anledning till att gestalterna har ett förhållande.

Informanterna har tolkat parets relation på ett liknande sätt. Erik motiverar sitt svar genom hur replikerna är utformade, det vill säga om det är långa monologer eller korta växlande dialoger. Han har även uppmärksammat samhällskritiska drag i dramat. Sara har mer tagit fasta på förflutna och kärleksfulla händelser i relationen för att motivera sitt svar. På frågan: Varför karaktärerna har en relation?, nämner hon konkreta exempel som inflyttning i ny lägenhet samt ett försök till kärleksförklaring, medan Erik anser att det märks mer på helheten. Connell skriver i *Om genus* om forskningen kring likheter mellan könen, där han understryker att det finns stora likheter mellan män och kvinnor och att det är det allmänna mönstret inom forskningen. Han framhäver också de svårigheter som finns i samhället att acceptera dessa likheter där han menar att en del av förklaringen finns i den kulturella bakgrunden.²⁵ Många forskare har kommit fram till samma resultat, nämligen att inga signifikanta skillnader mellan könen har hittats. Däremot finns det ett intresse i populärkulturen och i medier att skriva om skillnader mellan kvinnligt och manligt. Då tanken på att det motsatta könet tänker och agerar annorlunda intresserar oss och därför säljer det bra. Tidningar som *Cosmopolitan* och *Vecko-Revyn* är exempel på den typen av skrift som ofta kan skriva artiklar som ”hur du skall lära dig tolka vad din pojkvän egentligen menar när han säger att han behöver tid till att tänka”.

2.4 Skillnader i informanternas tolkning

Den andra frågan rörde informanternas tolkning av huvudkaraktärernas namn i dramat, som främst består av HAN och HON men på vissa ställen ändrades till Iris, dag och björn. Namnen dag och björn skrivs med liten begynnelsebokstav i pjäsen *Traum* och likaså här.

²⁵ Connell, s. 61.

Erik anser att namnen HAN och HON har en avpersonifierad funktion där namnen skall representera stora grupper istället för enskilda personer. Han har även observerat i inledningen att vissa rörelser skulle göras mekaniskt nästan som robotar, och då har ett specifikt namn för mycket personlighet enligt honom. På följdfrågan om Iris, dag och björn svarar Erik att han tycker den kvinnliga karaktärens namn påminner om en blomma, och den manliga karaktärens namn säkert har någon koppling till Iris. Han har dock uppfattat att den manliga personens båda namn skrivits ut med liten begynnelsebokstav och han tror att detta är någon slags symbol som han inte förstår eller kan tyda.

Sara besvarade denna fråga genom att förklara att det relevanta inte är de specifika personerna, utan istället deras relation till varandra och deras handlingar. Hon menar att namnen HAN och HON inte binder oss vid fasta personer, utan säger bara att det är en kvinna och en man. Hon anser att namnet Iris i sig inte betyder något utan kunde lika gärna vara ett annat. Sara tror sig ha en klar bild gällande namnen dag och björn till skillnad från Erik, då hon menar att den manliga personen kallas för två namn eftersom han har två personligheter. Där den ena sidan känns mjuk, snäll och sårbar samtidigt som den andra sidan är hård och kall. Hon anser att hans hårda sida trycker ned den mjuka för att skydda sig själv, och hon tror inte heller att någon av huvudkaraktärerna mår särskilt bra.

Här ser vi klara skillnader i informanternas svar och tolkningar. Erik hade inte tänkt så mycket kring namnens innebörd förutom dess avpersonifierade funktion. Hans svar var betydligt kortare än Saras och han hade inga problem med att erkänna att han inte förstod vissa delar. Sara däremot hade en klar teori om den manliga karaktärens två olika namn och personligheter. Hon förklarade dessutom de båda personligheternas kvalitéer och sätt att fungera. Hon poängterade att det viktiga är parets relation och vilka handlingar som görs. Dessa skillnader i informanternas tolkning kan bero på olika saker eftersom de skapas genom människors olika möjligheter. Heléne Thomsson skriver i *Att göra kön* ”Mycket i vardagen är präglad av ett skillnadstänkande. Nästan vad som helst går att analysera utifrån skillnader.”²⁶ Beror dessa skilda svar från informanterna på genuskillnader eller bara på olikheter hos individen? Thomsson beskriver en populär tvåkultursmodell som har temat *Män är från Mars. Kvinnor från Venus* som går ut på att kvinnor och män har naturliga könsskillnader. Hon menar att detta är nonsens och anledningen till att temat är så populärt har att göra med dess enkla svar och lösningar på betydligt svårare frågor.²⁷ De naturliga könsskillnader som Thomsson skriver om kanske inte existerar, men de strukturerade könsrollerna som är skapade

²⁶ Ylva Elvia-Nowak & Heléne Thomsson, *Att göra kön* (Stockholm 2003), s. 93.

²⁷ *Ibid.* s. 126.

av och i samhället gör det. Dessa strukturerade genuskillnader skulle inte existera om vi inte skapat dem.

2.5 Det kvinnliga och manliga språket hos informanterna

Rekvisitan i dramat är minimalt och föränderligt. Det som först var ett rum blir sedan en skräpplats, ett läger och så vidare. Vad har rekvisitan för betydelse för dramat? Sara menar att det nya rummet är en symbol för parets relation som de vill försöka att gemensamt förnya. Hon förklarar att paret tidigare haft och har problem i sitt förhållande och skall därför försöka göra om rummet. Hon anser att allt som händer i samband med städningen och ommöbleringen är en symbol för en omstart i deras förhållande. Hon vill även poängtera att tavlorna inte är riktiga tavlor utan symboler för minnen och hur paret ser på varandra. Hon vill även tillägga att hon tror att lådan med saker är minnen och händelser från deras förflutna tillsammans.

Erik tycker att rekvisitan är central för hela dramat, då handlingen kretsar kring att karaktärerna letar och plockar upp samt slänger och rensar. Vad de hittar spelar egentligen ingen roll, men vissa saker som tavlan och klockan är viktiga menar Erik. Han berättar även om den manliga karaktärens roliga personlighet som kommer fram vid fotograferingen då han blir sur när kvinnan vill ha hans mössa på sig.

Återigen anknyter Sara till parets förhållande och ser rummet, tavlorna och lådan som en symbol för detta. Hon har en uppfattning om att dramas handling kretsar kring detta tema. Eriks svar är ännu en gång betydligt kortare än Saras, och hans sätt att svara på skiljer sig från hennes då han inte tvekar eller tänker efter lika länge. Sara tar mer tid på sig att fundera över frågorna kring dramat och hon har en tendens att upprepa samma innebörd i svaren med andra ord. Sara använder ordet "känns" i alla sina svar, medan Erik inte har något motsvarande ord. Ett exempel kan vara: "Det känns som om de vill försöka förnya den." Sara tolkar dramat genom att känna efter och hennes svar är ingående och långa. Kerstin Nordenstam skriver i *Genusperspektiv på språk* om hur kvinnliga respektive manliga gruppintervjuer skiljer sig åt när det gäller samtalsstrategier och innehåll. Svaren från kvinnogrupperna är längre och mer ingående. Kvinnornas svar innehåller dessutom mer skvaller då kvinnorna verkar ha ett större intresse för mänskliga relationer.²⁸ Dessa mänskliga relationer intresserar Sara betydligt mer

²⁸ Kerstin Nordenstam, *Genusperspektiv på språk* (Stockholm 2003), s. 34.

än Erik, vilket märks tydligt i alla hennes svar. Connell hävdar även att språket i tal och skrift är den mest analyserande platsen för symboliska genusrelationer då talet är en stor del av människan.²⁹ Talet och språket är vårt största medel att uttrycka genus, som dessutom avslöjar vad vi anser om eventuella skillnader och likheter. De ordval och språkbruk vi använder skapar även fördomar som kan vara svåra att avlägsna.

På frågan hur dramat börjar och slutar, startar Erik med att berätta om slutet som han anser vara mest betydelsefullt. Han menar att slutet knyter ihop säcken, för vid vissa tillfällen svävar huvudkaraktärerna iväg känslomässigt och det blir mycket dramatiskt. Det växlar mellan dramatiskt och lugnt i hela dramat men på slutet anser Erik att paret tar ner det till en lugn nivå där allt blir odramatiskt. ”I dramats början kommer den kvinnliga karaktären in i rummet och det verkar som hon inte varit där på länge”. Han gör detta antagande eftersom hon pratar om dåtid och sedan tittar främmande på marken, precis som om det är minnen som dyker upp.

Sara börjar med att förklara hur hon tolkar början av dramat som parets omstart. Hon menar att huvudkaraktärerna försöker att nå varandra men det fungerar inte. De talar två olika språk och istället för att tala till varandra talar de om varandra. Hon får till sist fram att det är kommunikationen i deras förhållande som det är fel på. Kvinnan försöker att få någon slags rätsida på vad hon vill få ut av deras relation samtidigt som hon vill veta vem han egentligen är. Sara har läst dramats slut som även om paret har problem så finns det något som binder dem samman och som gör att de kommer att fortsätta leva tillsammans vad som än händer.

Informanterna har båda tolkat ur texten att paret verkar ha en stormig relation men har svarat på olika sätt. Erik talar mer om dramats struktur och hur parets relation växlar mellan lugn och häftig. Saras tolkning av pjäsens början och slut är mer detaljerad än Eriks då hon exempelvis förklarar varför paret har svårigheter med att kommunicera. Eriks svar är mer övergripande men belyser samma sak. Kerstin Nordenstam skriver att även om Jennifer Coates studier om kvinnligt och manligt språk. Coates menar enligt Nordenstam att kvinnor ofta använder sig av språkliga strategier som bland annat är utbyten av berättelser om egna erfarenheter.³⁰ Sara lägger in egna erfarenheter i sina svar då hon detaljerat redogör för hur karaktärerna känner och vill. Det lyser igenom att informanten själv möjligtvis haft en liknande relation eller på något sätt kan relatera till en sådan.

²⁹ Connell, s. 90.

³⁰ Ibid. s. 33.

2.6. Stereotypa tolkningar i dramat

Frågorna därefter berörde huvudkaraktärernas personligheter som ser olika ut i pjäsen. Sara anser att den kvinnliga karaktären är en självständig människa samtidigt som hon är svag och förvirrad. Hon vet egentligen vad hon vill men har svårt att nå dit. Sara tror inte att den manliga karaktären är bra för kvinnan men att hon har svårt att stå emot honom. Hon menar att kvinnan ständigt söker bekräftelse av mannen och samtidigt vill vara honom till lags. Sara avslutar svaret med: "Jag tror hon tänker mycket". Den manliga karaktären HAN beskriver Sara som schizofren med två personligheter. Hon menar att han har svårt att bestämma sig för hur han skall vara som människa. I stora delar av dramat anser hon att han är sarkastisk, hård och kall. Ibland menar Sara dock att han vaknar upp och blir ödmjuk men då har han svårt för att tala om sina känslor. Hon tror att den hårda fasaden är ett skydd han tar till för att slippa ta itu med sitt känsloliv.

Erik menar att den kvinnliga karaktären i pjäsen inte är lika aggressiv som den manliga. Han anser även att hon verkar tycka om honom mer än vice versa, då hon är mer kärleksfull över lag i hela dramat. I vissa scener anser Erik att HON är provocerande med vilja, medan mannen i andra scener bråkar helt oprovocerat. Det gemensamma för de båda är deras vilja att berätta något för varandra. Erik tycker att den manliga karaktären är mer lättstött och oftare blir irriterad än den kvinnliga. Han tycker det märks på deras sätt att vara och tala att de har varit tillsammans en länge tid. Hon vet vad hon skall göra för att reta upp honom, och det krävs relativt små medel menar han. Mannen går på hårdare för att såra henne enligt Erik. Han använder argument som berör utseende, som han vet att kvinnor tar åt sig mer av. Han säger exempel "Du är ful och ditt ansikte är som en stor vit klump". Återigen poängterar Erik att paret försöker hetsa varandra till att berätta något eftersom de båda tror att den andre har något viktigt att säga.

Erik hävdar att den typen av argument som är riktade mot utseende biter hårdare på kvinnor. Han ger uttryck för en typisk stereotyp föreställning om manligt och kvinnligt. Vad är det som säger att kvinnor tar åt sig hårdare av denna typ av påhopp? Denna sort av stereotypa föreställningar som Erik har menar Yvonne Hirdman härstammar från ursituationen. Med ursituationen menar Hirdman "den naturliga ordningen" som framställer kvinnan som svagare och hennes enda egentliga uppgift är att föda barn.³¹ Stereotyper bygger ofta på fördomar och förutfattade meningar. Johanna Nihlén och Sara Nilsson skriver i

³¹ Hirdman, s. 80.

Genusboken: ”Det är kulturen vi lever i som formar våra uppfattningar kring vad som är typiskt manligt och kvinnligt”³² Det kan låta som en självklarhet men flera människor hävdar fortfarande att dessa genuskillnader endast beror på biologiska olikheter.

Skiljer sig aspekten av hur informanterna tolkar konkreta symboler åt? Vid ett par tillfällen talas det om kvinnans hår i dramat. Sara tolkar hårets betydelse som en symbol för den kvinnliga karaktären och de spår som hon lämnar efter sig, spår som blir till minnen hos honom. Hon klargör att den manliga karaktären inte uppskattar dessa spår och minnen som hon satt i honom, medan kvinnan endast finner detta naturligt.

Eriks tydning av hårets betydelse är snarare logisk än känslomässig då han menar att håret symboliserar hennes oreda i vardagen. Han anser att kvinnan stökar ned överallt utan att städa upp efter sig och detta gör mannen förargad. ”Mannen blir irriterad eftersom hans personlighet hör till den ordningsamma sorten”. Erik avslutar med att förklara att för den kvinnliga gestalten är det naturligt med hår, alltså naturligt att stöka ned.

Informanterna hade båda tolkat håret som ett slags spår efter kvinnan. Saras tolkning anspelade mer på det känslomässiga medan Eriks tolkning hänsyftade till det konkreta i vardagen. Vad beror denna tolkningsskillnad på? Går det överhuvudtaget förklara dessa olikheter? Påstådda olikheter i kvinnligt och manligt språk handlar oftast snarare om förväntningar på vissa företeelser än om fakta. Vi socialiseras in i en tro om att kvinnor är mer emotionella och att män är mer logiska i sitt tänkande, och detta påverkar vårt sätt att bedöma språkliga fenomen.³³ Tanken av att kvinnor är mer känslomässiga och män mer logiska är en vanlig uppfattning. Denna uppfattning lever kvar sedan romantiken och hänger kvar än idag. Barn uppfostras och lärs i tidig ålder dessa tankar. Genom att lära, inte bara barn utan hela samhället leder detta sedan till en självuppfyllande profetia. Det är därför inte lika accepterat att män intresserar sig för relationer på samma sätt som kvinnor gör, och där ”logiska kvinnor” blir kallade manliga. Detta har även med den manliga hegemonin att göra där det på samma sätt är mer accepterat att vara en pojkflicka än en flickpojke, då en flickpojke oftast bli kallad fjolla eller homosexuell.

³² Johanna Nihlén & Sara Nilsson, *Genusboken* (Stockholm 2006), s. 28.

³³ Nordenstam, s. 44.

2.7 Kvinnliga och manliga egenskaper

Den kvinnliga karaktären anser att den manliga är mekanisk, samtidigt som han tycker att hon är naturlig. Vad kan detta tänkas betyda? Erik förklarar att ordet mekanisk syftar på hur den manliga gestalten är i sättet. Han vill ha ordning och reda i vardagen och är dessutom förhållandevis känslökall. ”Kvinnan är naturlig och följer i motsats till mannen sin natur som kvinnor ofta gör, och detta innebär att hon ofta låter sina känslor välla över”. När följdfrågan Gör inte han det? ställs, svarar Erik att han inte anser det då han sätter hans situation i kontrast med hennes. Han menar att kvinnan är mer kopplad till känslor, minnen och sådant som har hänt i det förflutna samtidigt som hos mannen tar det form i en irritation som trappas upp. Denna ilska är inte direkt vad han känner utan mer som en mekanisk reaktion. Han nämner också att paret använder orden mekanisk och naturlig som slagord mot varandra där syftet är att sära varandra.

Sara tror att samma ord har med känslorna att göra, då den manliga karaktären som är mekanisk går på utan att tänka efter. Kvinnan stör sig på att mannen slänger ur sig saker på samma sätt som han stör sig på hennes sätt som är det motsatta menar hon. Sara skiner upp och förklarar att detta är nödvändigt eftersom det gör att de kompletterar varandra. ”Lite som Yin och Yang”. Avslutningsvis förtäljer Sara att hon tror att mannen anser att kvinnan känner, tänker och bryr sig för mycket. Hon menar sammanfattningsvis att HAN tycker att HON är vimsig och naturlig.

Informanterna finner båda den manliga karaktärens mekaniska sida som en framställning i hur han är som person. Erik liksom Sara tolkar hans personlighet som känslökall och ordningsam. En liten skillnad finns dock i deras tolkning av ordet naturligs innebörd. Sara menar att naturlig står för kvinnas vimsiga sida som tänker, känner och bryr sig för mycket. Erik tror att naturlig har mer att göra med hur kvinnan låter sina känslor välla över och hennes sätt att följa naturen. Känslor och minnen är centrala ord för kvinnan menar Erik. Han nämner även att ordens egentliga betydelse är slagord. Ylva Elvin-Nowak menar att kvällstidningar ofta publicerar artiklar om hur män skall förstå det motsatta könet. Kvinnan skildras oftast som en gestalt som antingen har oerhörda behov av relationer och känslolösa samtal, eller som en människa med svåra anfall av kaos och irritation.³⁴ Erik har en bild av att den kvinnliga karaktären i dramats känslöbehov är stort, vilket stämmer överens

³⁴ Elvia-Nowak & Thomsson, s. 223.

med Elvin-Nowaks tankar. Det finns en tendens hos människor att se begreppet kön som ett motsatspar med olikheter, och därför fyller vi dessa skillnader med motsatser.³⁵

Sara tolkar parets relation som ett Yin och Yang-förhållande där de bådas egenskaper och skillnader kompletterar varandra. Denna läsning av pjäsen påminner om undersökningspersonernas åsikter i Fanny Ambjörnssons *I en klass för sig*. I denna studie undersöker Ambjörnsson hur unga kvinnor mellan 16-18 år skapar genus genom sexualitet, klass och etnicitet. De unga kvinnorna diskuterar bland annat vikten av att en familj skall bestå av två föräldrar med olika kön. Ambjörnssons slutsats av diskussionen lyder ”En vanlig uppfattning var att pappor och mammor står för olika saker och därför kompletterar varandra.”³⁶ Sara har en liknande uppfattning när det gäller paret i *Traum*, där två olika könsroller kompletterar varandra genom skillnader. Hon anser även att den manliga karaktären är strängare och hårdare än vad den kvinnliga är i dramat. En flicka i Ambjörnssons undersökning har en jämförlig åsikt när hon beskriver hur en stereotyp pappa är gentemot hur en stereotyp mamma är. Flickan framställer den typiska mamman som att hon har svårt att säga ifrån och är bättre på att prata om relationer.³⁷ Sara har även här en likartad uppfattning av hur kvinnan i dramat är: ”Jag tror att hon samtidigt som hon känns som en självständig människa som säger vad hon tycker så är hon väldigt svag och förvirrad. Hon vet vad hon vill egentligen men hon har svårt att nå dit. Hon kan inte riktigt stå emot honom. För han är egentligen inte så bra för henne och jag tror att hon vet om det, men hon söker ändå bekräftelse av honom, och hon vill vara honom till lags.” Detta är ett exempel där Sara framställer den kvinnliga gestalten som svag och förvirrad, i likhet med hur flickan i Ambjörnssons undersökning framställer hur en typisk mamma är. Saras tolkning ger uttryck för stereotypa föreställningar precis som Eriks.

2.8 Biologiska och strukturella skillnader i genus

I mitten av dramat vill mannen fotografera de båda, men reagerar på att kvinnan bär hans mössa. Detta är inte populärt hos mannen men kvinnan svarar med ”du är jag”,³⁸ som också ogillas. De båda informanterna svarade raskt på varför mannen blir sur och vad detta ”du är

³⁵ Ibid. s. 223.

³⁶ Fanny Ambjörnsson, *I en klass för sig. Genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer* (Stockholm 2004), s. 285.

³⁷ Ibid. s. 286.

³⁸ Katarina Frostenson, *2 skådespel. Traum, Sal P* (Stockholm 1996), s. 48.

jag” kan betyda. Sara menar att mannen inte gillar kvinnans ord eftersom han vill vara en självständig individ och inte vara i ett med henne. Hon förklarar att han vill ha sitt eget liv men att kvinnan inte tar så allvarligt på detta mothugg utan istället ser det som en naturlig företeelse.

Erik tror att kvinnan menar att alla är likadana när hon säger repliken ”du är jag”. Han förklarar att den manliga gestaltens önskan är att få ta ett fint foto på dem tillsammans. Mannen vill att kvinnan skall ta av sig mössan eftersom det förstör bilden, medan kvinnan är naturlig och bryr sig inte om hon bär en fånig mössa. Erik menar att det enda kvinnan anser spelar roll är dem, inget annat. Han får den manliga karaktären att framstå som perfektionist och noggrann.

”Du är jag” tolkas på olika vis av informanterna. Sara menar att situationen handlar om mannens begär att få vara en självständig person, medan Erik hävdar att det handlar om mannens perfektionistiska drag. Skillnaden i deras tolkning kan bero på strukturella olikheter, då de båda har uppfostrats in i två olika könsroller. Dessa könsroller som samhället konstruerat behandlar kvinnor och män olika och därför är eventuella skillnader i tankegångar hos de motsatta könen inga konstigheter. Detta gäller absolut inte alla individer. Ambjörnsson berör området skillnader och likheter i sin undersökning. Hon kommer fram till att fastställandet av skillnader oavsett om de är strukturella eller biologiska mellan kvinnor och män ofta uppfattas som ett hot mot tanken om individens självständighet.³⁹ Det anses ofta politisk inkorrekt att uttala sig om eventuella biologiska skillnader och mer accepterat att tala om strukturella skillnader. Connell beskriver tre olika föreställningar om skillnader mellan män och kvinnor som är mest betydande. En av dem är idén om att se kroppen som en maskin och att de naturliga skillnaderna utgör grunden för de sociala. De biologiska skillnaderna avspeglas i andra egenskaper som sexualdrift, intressen och fysisk styrka. Detta tankesätt som skapar könsskillnader har ofta använts av män som vill ha kvar den rådande genusordningen, och som vill förkasta feministiska tankar kring ämnet då det kan försämra deras nuvarande position.⁴⁰ En annan idé kring skillnader som råder är att det görs en tydlig distinktion mellan genus och kön som delar in begreppen, då kön är det biologiska begreppet och genus blir det sociala.⁴¹ Connell själv menar att ”Kroppar har agens och kroppar är socialt konstruerade. Biologiskt och social analys kan inte särskiljas från varandra [...]”.⁴² En allmän uppfattning är just detta, att det biologiska och sociala inte kan skiljas ifrån varandra utan hör ihop.

³⁹ Ambjörnsson, s. 283.

⁴⁰ Connell, s. 46.

⁴¹ Ibid. s. 50.

⁴² Ibid. s. 67.

Genusmönster genomsyrar hela uppväxten, familjen och de sexuella relationer som vi skaffar oss. Vi växer upp med förväntningar att uppträda på ett speciellt sätt beroende på vilket kön vi tillhör. De genusnormer och mönster som vi vuxit upp med är svåra att bryta sig fri från då de format hela vår barndom.

I slutet av *Traum* ropar den kvinnliga karaktären till den manliga: ”Du tar mitt liv!”.⁴³ Informanterna fick tolka detta påstående och berätta vad den kvinnliga rollen menade. Erik menar att under detta tillfälle var paret inne i en ordlek där mannen säger något och sedan fortsätter kvinnan att bygga sin nästa mening utifrån hans som också har med det att göra. Erik kan inte riktigt förklara reglerna för ordleken men han förklarar att de bygger på och tar med ett ord från förutvarande mening. ”Han börjar och avslutar den, och han blir förbannad för hon försöker fortsätta. Och då blir det som om hon försöker härmas istället, och då tappar det poängen och det går inte leka”.

Sara tolkar det som att även om kvinnan vet att mannen gör henne illa emellanåt så kan hon inte släppa taget känslomässigt, vilket gör att hon känner sig låst ibland. Hon menar att den kvinnliga karaktären känner att den manliga tar hennes liv eftersom han håller fast henne i ett stadigt grepp, men han är lika fast i henne som hon är i honom. Hon menar givetvis inte bokstavligt, utan metaforiskt. Sara menar att kvinnan hela tiden bär på en rädsla inombords att han skall lämna henne. Sara nämner som tidigare mannens humörpendlande, då han ibland är snäll men oftast elak och säger saker som om han inte tycker att hon betyder något för honom.

Erik tolkar ”Du tar mitt liv!” endast som en ordlek mellan paret, där han även hävdar att det finns speciella regler. Sara tror fortfarande precis som i de tidigare frågorna att det har att göra med paret relation. Erik har uppmärksammat strukturer i dramat precis som han gjort i tidigare frågor. Bland annat i frågan kring dramats början och slut då han har observerat ett växlande mellan ett lugnt och ett dramatiskt tempo och språk. Sara läser citatet som en rädsla som kvinnan har för att deras relation skall ta slut. Även i denna tolkning kan det anas att Sara lägger in egna erfarenheter kring relationer. Hennes detaljerade svar kretsar hela tiden runt känslor och förhållanden. Johan Elmfeldt kommer fram till ett liknande resultat i sin undersökning när han ber sina gymnasieelever att skriva en uppsats med utgång i den litteratur de har läst kring temat genus. De kvinnliga eleverna skrev endast uppsatser som berörde ämnet relationer utifrån psykologisk aspekter, medan de manliga eleverna skrev om jämlikhetsideologin och om kvinnans rättigheter.⁴⁴ De kvinnliga eleverna visar ett större

⁴³ Frostenson, s. 54.

⁴⁴ Elmfeldt, s. 302.

intresse av relationer och valde därför att koncentrera sin uppsats på detta, precis som Sara koncentrerar sin tolkning kring samma tema. Denna olikhet i informanternas svar kan bero på genusmönster och genusnormer som har genomsyrat deras liv och format dem att tänka på ett speciellt sätt när de läser skönlitterära texter, i detta fall dramatik.

2.9 Informanternas åsikter om dramat

Erik läste dramat två gånger för att förstå det bättre. Första läsningen fick han en överblick över karaktärerna och andra gången såg han mer kopplingar mellan saker och ting. Han anser att denna typ av läsning kräver mer djupgående läsning och att det inte går att läsa den endast en gång som till exempelvis en deckare. Erik uppskattade vissa formuleringar och metaforer i pjäsen som han anser är bra och smart skrivna medan vissa delar bara är omkastade ord utan innebörd för honom. Han menar att han inte heller uppskattar den typen av lyrik som är sådan.

Sara läste precis som Erik dramat två gånger för att få en djupare förståelse. Första gången hon läste pjäsen fann hon att det var både svårläst och jobbigt att förstå. Andra gången hon läste det förstod hon mer och mer vad karaktärerna menade och sa. I samband med den andra läsningen tyckte Sara dramat blev mer intressant då plötsligt ord och konstiga meningar fick en betydelse.

2.10 Urval av frågor och informanternas svar

Sammanlagt ställdes 17 frågor vardera till informanterna varav 11 valdes ut för att analyseras. De sex frågor valdes bort på grund av att de inte var tillräckligt breda eller därför att informanternas svar inte var tillräckligt långa för att det skulle vara möjligt att göra en fullständig analys. Någon fråga upptäcktes efter intervjuerna vara alldeles för banal för att undersöka. I bilaga 1 är dessa frågor markerade med parentestecken. Vissa av dessa frågor har bara en informant lagt märke till och vice versa. Ett exempel är frågan angående mellanspelens funktion som bara Erik hade lagt märke till. Han kunde även redogöra för hela pjäsens disposition av scener. Frågan kring den kvinnliga karaktärens replik ”Min arm eller din?”⁴⁵ hade däremot Sara mer åsikter om, och Erik inga. Efter intervjuerna kändes detta urval

⁴⁵ Frostenson, s. 60.

av frågor och svar relevant för syfte och frågeställning. Genusperspektivet kunde skönjas i de resterande frågorna och svaren i analysen.

3. Slutsatser och diskussion

Följande diskussion kommer att presentera de slutsatser som kan dras i relation till syfte och frågeställningar som framkommit av resultatet och analysen. Syftet med uppsatsen är att undersöka eventuella skillnader och likheter i en ung kvinnas och en ung mans läsning/tolkning av Katarina Frostensons drama *Traum*. Både likheter och skillnader upptäcktes under resultat och analysdelen, men mest påtagligt är dock det sistnämnda.

Likheter som påträffades rörde framför allt tolkningar om vad dramats tema handlar om, då båda informanterna var överens om att temat relationer är centralt. De båda har även tolkat karaktärernas relation som förhållandeaktigt vilket också är en likhet i deras läsning. Tar dessa likheter spjörn i likheter mellan könen, och kan femininitet och maskulinitet mätas? Bengt Stahlman menar att individuella skillnader inom samma kön är större än skillnader mellan de motsatta könen när han ger ett exempel som rör män och kvinnors längd. Generellt är män längre än kvinnor, men det betyder inte att alla män är längre än alla kvinnor. De längsta kvinnorna är betydligt längre än de kortaste männen, därför hävdar Stahlman att dess grupper överlappar varandra.⁴⁶ Stahlmans åsikter är intressanta och stöder teorin om likheter mellan könen då han poängterar att skillnader inte nödvändigtvis måste vara den övergripande åsikten. Yvonne Hirdman anser att "[...] när genus artikuleras finns risk för att genus extremiseras. Att ständigt tala om män och kvinnor innebär en riskabel balansgång så att talet inte förvandlas till ett byggande av Man och Kvinna".⁴⁷ Detta byggande som Hirdman skriver om är ett oundvikligt problem som inte går att hindra. Likheter i tänkande, läsning och tolkning mellan kvinnor och män finns och kommer alltid att finnas, och det samma gäller med skillnader. Även om de individuella skillnaderna inom samma kön är större kommer intresset för att undersöka likheter och olikheter kring de motsatta könen alltid vara mer lockande och intressant. Vad detta beror på är svårt att säga, men intresset för över- och underordnad ligger aldrig långt borta, där mannen är överordnad kvinnan och fungerar som

⁴⁶ Bengt Stahlman, *Könsrollernas maskerad* (Lund 1998), s. 157.

⁴⁷ Hirdman, s. 182.

norm i samhället.⁴⁸ Den manliga normen är djupt kulturellt nedärvd och genomsyrar det mesta, exempelvis arbetsliv, språk, politik och relationer.

Det mest framträdande resultatet i undersökningen är var informanterna väljer att lägga sin fokus i läsningen. Den unge mannen har en tendens att läsa dramat mer logiskt då han uppmärksammat flera delar i pjäsens disposition. Bland annat har han observerat att dramat består av fem scener, en slutscen och mellanspel. Han har även reflekterat över replikernas längd, samt vad som händer i dramat när det är monologer respektive dialoger. Början och slutet av pjäsen *Traum* läser han som en upptrappning respektive nedtrappning av parets konflikt. Han menar även att slutet är uppbyggt på ett sådant sätt som gör att säcken knyts ihop, som är snarlikt hur vissa filmer byggs upp. Erik har dessutom funnit att parets repliker ibland utvecklas till en ordlek med speciella regler, som är konstruerat så att de bygger på varandras senaste repliker. Detta sätt att se på dramat är förhållandevis strukturellt där det tas fasta på dramats form snarare än känslor och stämningar. Den unge mannen tolkar symbolerna i dramat på ett mer precist sätt snarare än djupt. Till exempel ser han håret som en symbol i pjäsen för hennes smuts. På frågan kring vad ”du är jag” kan tänkas betyda tror Erik att den kvinnliga karaktären menar att alla människor är likadana, och att mannen blir arg eftersom han skäms över mössan. Dessa tolkningar är relativt vardagliga och platta utan vidare djup och med avläsningstendenser. Med avläsningstendenser menas en läsning utan vidare djupare tolkningar.

Den unga kvinnan fokuserar mer på relationer och känslor än på det logiska. Hon tolkar nästan varje område som frågan berör som något känsloladdat som har att göra med paret i dramats förhållande. Ett exempel är rekvisitans betydelse för pjäsen där Sara läste det nya rummet som en symbol för parets relation, där det finns och har funnits problem som skall bekämpas genom deras ommöblering. Hon ser alla dessa ting som en omstart i parets förhållande, precis som hon ser lådan med saker som minnen och händelser från deras förflutna. Sara hade inte lagt märke till att dramat hade mellanspel mellan varje scen vilket är en skillnad gentemot Erik. Erik däremot har inte uppmärksammat situationen där repliken ”Min arm eller din?” är central, vilket Sara hade en välutvecklad teori om. En annan påtaglig skillnad i informanternas svar är hur Sara lägger in egna erfarenhet i sina tolkningar. Detta är särskilt märkbart i frågan kring hur informanterna uppfattar den kvinnliga karaktären som person då Sara säger saker som: ”Jag tror att hon samtidigt som hon känns som en självständig människa som säger vad hon tycker så är hon väldigt svag och förvirrad. Hon vet

⁴⁸ Ibid. s. 60.

vad hon vill egentligen men hon har svårt att nå dit. Hon kan inte riktigt stå emot honom. För han är egentligen inte så bra för henne och jag tror att hon vet om det, men hon söker ändå bekräftelse av honom”. Här kan det antas att det egentligen är Saras egen uppfattning om sig själv som skiner igenom. Johan Elmfeldt beskriver norrmannen Jon Smidts undersökning gällande hur gymnasieelever tolkar föreställningen *Et dukkehjem*. Undersökningen behandlar särskilt skillnaden hur en kvinnlig respektive manlig elev förhåller till karaktärerna i dramat. Resultatet är inte helt olikt det som denna undersökning frambringat, då den kvinnliga eleven identifierade sig utan svårigheter med den kvinnliga karaktären Nora i dramat. Medan den manliga eleven distanserar sig från dramat och riktar istället kritik till pjäsens karaktärer. Närhet och distans är två centrala begrepp som förklarar den kvinnliga och den manliga elevens förhållande till dramat.⁴⁹ Sara har en liknande närhet till Frostensons *Traum* då hon på samma sätt identifierar sig med karaktären HON. Erik däremot har snarare en distans till karaktärerna då han inte analyserar och tolkar deras känslor och förhållande på samma sätt som Sara gör. Han är mer övergripande i sina tolkningar och koncentrerar sig mer på dramats disposition likväl som karaktärerna. Saras sätt att tolka symboler skiljer sig också jämfört med Eriks sätt. Saras tolkningar är mer avancerade och invecklade där även känslor och förhållande utgör en stor del. Exempelvis hennes tolkning kring namnen dag och björn där Sara gör kopplingar till den manliga karaktärens två olika personligheter.

Informanternas läsning och tolkning av dramat *Traum* har både likheter och olikheter. Beror olikheterna och likheterna på var de väljer att lägga sin fokus? Elmfeldt diskuterar i sin avhandling hur vi skall beteckna alla diskussioner om vad som kännetecknar det kvinnliga och manliga och förhållandet mellan könen som en olikhet eller likhet. Han menar att en understrykning av olikheter har speciella konsekvenser som genererar olika teorier om vad som är väsentligt manligt respektive kvinnligt. Om skillnader mellan de motsatta könen ständigt skall pekas ut hamnar vi i enkla fördomar och metaforer för vad som är typiskt för dem.⁵⁰ Beror då dessa olikheter på genusskillnader eller på individuella skillnader? Genusidentitet är ett begrepp som syftar till det personliga och individuella genuset. Detta identitetsbegrepp används ofta för att individen skall kunna definiera vem eller vad han/hon är, istället för att kategoriseras i endast två sorters genus, nämligen kvinnligt och manligt.⁵¹ Denna undersökning hade kanske visat liknande resultat om det hade varit två informanter av samma kön som tolkat dramat. De genusskillnader som undersökningen visat beror kanske

⁴⁹ Elmfeldt, ”Jon Smidts avhandling *Nora och Helmer i klass IX*” (1985 Oslo) s. 156.

⁵⁰ Ibid. s. 34.

⁵¹ Connell, s. 119.

inte på att informanterna har olika kön, utan kanske bara på att de är två olika individer. Denna tanke och förklaring på genusskillnader är inte den allmännaste uppfattningen i forskningen kring genus. Där förklaras denna typ av skillnader av sociala och kulturella konstruktioner som skapats i samhället, vilket är genusbegreppets definition.

Sammanfattningsvis påträffades både likheter och skillnader i undersökningen av informanternas tolkning av dramat *Traum*. Vad dessa likheter och olikheter beror på är svårt att fastställa, men det har klart att göra med de förväntningar som de båda könen har på sig exempel gällande hur de skall uppträda och tänka. Informanternas olika tolkningar har att göra med de kulturella och sociala skillnader som samhället skapat och format kring de motsatta könen. De genusskillnader som har upptäckts i denna undersökning beror på att de olika könen fostras och bemöts på olika sätt som formar deras sätt att tänka kring och tolka dramat. Genus existerar i sociala mönster, ordningar, strukturer, och relationer i vårt samhälle. Det kommer alltid att finnas tankar kring genusskillnader, men förhoppningsvis kommer vår ökade medvetenhet att rubba på dessa föreställningar och fördomar som skapar dessa felaktiga stereotypa bilder.

4. Käll- och litteraturförteckning

4.1 Tryckta källor och litteratur

Ambjörnsson, Fanny: *I en klass för sig. Genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer* (Stockholm 2004)

Banaka, William H: *Djupintervju. Teknik och analys* (1971: Malmö 1981)

Connell, R.W: *Om genus* (Göteborg 2003)

Elmfeldt, Johan: *Läsningens röster. Om litteratur, genus och lärarskap* (Stockholm & Stehag 1997)

Elvia-Nowak, Ylva & Thomsson, Heléne: *Att göra kön* (Stockholm 2003)

Franzén, Carin: *För en litteraturens etik. En studie i Birgitta Trotzigs och Katarina Frostensons författarskap* (Stockholm & Stehag 2007)

Frostenson, Katarina: *2 skådespel. Traum, Sal P* (Stockholm 1996)

Hirdman, Yvonne: *Genus. Om det stabila föränderliga former* (Lund 2001)

Kvale, Steinar: *Den kvalitativa forskningsintervjun* (Lund 1997)

Löfmark, Ulrika & Hammarström, Anne: *Svensk folkhälsovetenskaplig forskning och undervisning. Kartläggning av genusperspektivet* (Skrift utgiven av Statens Folkhälsoinstitut, Vetenskapsrådets genuskommitté, Stockholm 2004)

Nihlén, Johanna & Nilsson, Sara: *Genusboken* (Stockholm 2006)

Nordenstam, Kerstin: *Genusperspektiv på språk* (Stockholm 2003)

Rosenberg, Tiina: *Byxbegär* (Göteborg 2000)

Sigfridsson, Barbro: *Jagets plats. Gestaltningen av det kvinnliga subjektet i Katarina Frostensons Nilen, Traum, Sal P och Staden* (Akad. Avh. Hedemora 2003)

Stahlman, Bengt: *Könsrollernas maskerad* (Lund 1998)

Sundberg, Björn: *Nedslag i nutida svenska dramatik Katarina Frostenson, Kristina Lugn, Lars Norén, Agneta Pleijel* (Visby 2005)

Widerberg, Karin: *Kvalitativ forskning i praktiken* (Lund 2002)

4.2 Otryckta källor

Intervju med Erik (Göteborg 2008)

Intervju med Sara (Göteborg 2008)

Bilaga 1. Frågor

1. Vilken relation har den manliga och kvinnliga karaktären till varandra?
2. Vad betyder karaktärernas namn, HON och HAN? Iris, dag, björn?
3. Vad har rekvisitan för betydelse för dramat?
- (4. Vilket är mellanspelens funktion?)⁵²
5. Hur börjar och slutar dramat?
- (6. Vad är det som skall slängas eller kastat?)
7. Hur beskriver du den kvinnliga karaktären?
8. Hur beskriver du den manliga karaktären?
- (9. Dialogen växlar mellan hat och kärlek, ibland älskar han henne, ibland är hon ful. Varför?)
10. Vad symboliserar håret i dramat?
11. Hon tycker att han är mekanisk, han tycker att hon är naturlig. Vad kan detta tänkas betyda?
- (12. Hon är rädd för att han skall gå. Varför?)
- (13. De båda säger vid olika tillfällen ”det är något med ditt huvud jag inte förstår” vad tror du det betyder?)
14. Han vill att hon skall ta av sig hans mössa för han inte kan se henne sådan, hon svarar med ”Du är jag”. Vad menar hon?
- (15. ”Min arm eller din?”. Vad menas?)
16. ”Du tar mitt liv!”. Vad menar hon?
17. Vad tycker du om dramat?

⁵² Frågor med parentestecken har ej analyserats.

Bilaga 2. Informanternas svar

Eriks svar

1. Jag tänkte aldrig att det fanns andra alternativ, jag tog det som självklart att de var tillsammans. Alltså ihop och jag reflekterade aldrig över det.

Varför? Stämningen mellan dem, i replikerna och i känslan i det de säger.

I allt? Nej inte i allt, vissa saker var helt "out" och mer samhällskritiska, det kändes inte så himla tillsammans när de svävade iväg och körde sina egna monologer. I de korta replikerna fram och tillbaka så tänkte jag mest på det, för då märker man exakt hur den ena svarade på den andres replik och det kändes väldigt förhållandeaktigt. Dramats tema handlade mest om relationer.

2. **HAN och HON?** Det är det som är väsentligt, ingen annan mer än han och hon.

Varför ingen personifiering? Det kan vara att han och hon inte ska stå för enskilda individer utan istället representera stora grupper. Sen stod det i inledning att de skulle göra det mekaniskt, nästan som robotar, då känns det som ett namn har för mycket personlighet.

Iris? Ingen koppling till något annat bara namn för mig, kanske påminner det om en blomma.

dag och björn? Namnen skrevs med små bokstäver, så det är någon slags symbolik kanske? Det har säkert någon slags koppling till Iris men jag förstår inte det.

3. Just vad de har spelat inte så stor roll men rekvisitan är central för hela dramat. Handlingen kretsar kring att de letar upp grejer, plockar upp slänger och rensar. Så vad de hittar spelar ingen roll. Men vissa grejer, till exempel tavlan och klockan är viktiga. Kameran är också viktig, en kul sida av hans personlighet som kommer fram.

Hur? Kul när han inte vill att hon ska ha hans mössa på sig.

4. Dramat har fem scener och ett slutspel, men mellan varje scen finns det slutspel. De är mycket kortare, men de är inte direkt kopplade till handlingen på samma sätt. Jag tänkte på att de stod ut lite från resten av scenerna. Det är lite mer action i mellanspelen, mer förändringar och händer lite mer.

5. Slutet knyter ihop det lite, ibland svävar de iväg med känslorna och det är jävligt dramatiskt. Men sen så lugnar det ned sig i igen och så håller de på att arbetar, slänger, packar upp och ned. Jag vet inte vad man ska kalla det. Och slutet där tar de ner det på en lugn nivå så det bli odramatiskt. I dramats början kommer den kvinnliga karaktären in i rummet och det verkar som hon inte varit där på länge. Hon pratar om dåtid sen tittar hon främmande på marken. Minnen dyker upp och så vidare.

6. Det är väl det de gör ju, det är säkert på riktigt men det är väl någon slags metafor för vad de ska ha kvar i sitt liv. Ibland känns det nästan som om de båda är nära att säga att de inte vill ha kvar varandra i sitt liv. Ibland till exempel på s. 32, ”det kom en tanke”.

Slänga eller kasta, någon skillnad? Det gick förbi mig, jag tänkte inte på att det är synonymer.

7. Hon är inte lika aggressiv som han är. Men de båda två har någonting som de båda vill säga. Det känns som om hon gillar honom mer än vad han gillar henne.

Varför? Hon är inte lika bufflig, om man lägger ihop allt i hela dramat är hon lite mer kärleksfull än vad han är. I vissa scener är han aggressiv och bråkar och då gör hon inte alls det. Hon är lite så provocerande med vilje, till honom.

8. Han är lättstött och blir irriterad på henne. Det känns som om de ha varit tillsammans länge för hon vet hur hon ska göra, det krävs ganska små medel för att han ska gå igång. Sen han däremot går mer på och är skittaskig och vill såra henne. Han går på utseende och säger mer saker som ”du är ful”, mer sådant som tjejer tar åt sig av. En tjej tar åt sig hårdare. ”Ansikte som en vit klump”. Båda tror att den andra har något att säga, de försöker hetsa fram varandra till att säga något.

9. Det kanske är att dramat utspelar sig under lång tid, inte samma dag utan kanske under hela deras tid de bodde där eller deras liv. Personerna kan ju också vara väldigt nyckfulla och konstiga, eller om de skulle säga sådana saker i verkligheten skulle de vara konstiga.

10. I vardagen, det kan vara att hon stökar ned överallt och inte städar efter sig. Mannen blir irriterad eftersom hans personlighet hör till den ordningsamma sorten. Hon tycker att det är naturligt med hår, alltså för henne att stöka ned.

11. Mekanisk är hur han är i sättet. Han vill ha allt ordning och reda, han är lite känslolokall. Båda två använder dessa orden som slagord mot varandra. Kvinnan är naturlig och följer i motsats till mannen sin natur som kvinnor ofta gör, och detta innebär att hon ofta låter sina känslor välla över

Han gör inte de? Nej det tycker jag inte för henne är det liksom mer kopplat till hennes känslor, minnen och sånt som har hänt. Men hos honom är det ilska och irritation som trappas upp, inte direkt vad han känner utan som en mekanisk reaktion, mer så.

12. Det kan vara att de håller på och grejar, så vill hon inte att han ska gå för hon inte vill göra det själv. Eller om det är så att den utspelar sig under en lång tid som jag sa innan, så kan det vara att han lämnar henne i perioder och sticker, och det är hon rädd för.

13. De förstår inte hur tankegångarna går hos den andre.

14. Alltså hon menar att alla är likadana. Han vill ha ett fint foto därför vill han att hon ska ta av sig mössan medan hon är naturlig och är inte så noga om hon har en töntig mössa på sig. Det spelar ingen roll, det som spelar roll är de. Han vill ha allt perfekt, han vill inte ha fel och sånt. ”du är jag” skäms för mössan, står inte för den.

15. Jag tänkte inget speciellt kring det.

16. Där var de inne i en lek, där han säger någonting så säger hon någonting som har med det att göra. Kan inte förklara reglerna för leken, men de bygger på och tar med ett ord från förutvarande mening. Sen vill han inte mer. Han börjar och avslutar den, och han blir förbannad för hon försöker fortsätta. Och då blir det som om hon försöker härmas istället, och då tappar det poängen och det går inte leka.

17. Jag läste det två gånger för att förstå, första gången fick jag en överblick över karaktärerna, andra gången mer kopplingar mellan saker och ting, det är svårt om man ska läsa det bara en gång som en deckare. Måste läsa på ett annat sätt.

Jag uppskattade vissa formuleringar, vissa grejer och metaforer, till exempel ”det fattas ett hål där jag ska få plats”. Vissa saker är bara omkastade ord och utan någon innebörd för mig. Jag tycker inte heller om dikter där det är så. Men ”har du bläck i ådrorna dygnet runt”, den formulering gillade jag skarpt.

Saras svar

1. Jag tror att de är tillsammans.

Varför? För de ska flytta ihop till en lägenhet som de håller på att inreda. Sättet de talar till varandra gör att jag får känslan av att de är ihop. Det känns som de har ett förflutet tillsammans. Lådan med saker/föremål är som minnen. På ett ställe försöker han säga att han älskar henne fast han inte riktigt får fram orden.

2. HAN och HON? De heter det just för att man inte ska fastna vid specifika personer, det är en han och en hon. Det relevanta är inte de specifika personerna utan det är deras relation de har och deras handlingar de gör.

Iris? Jag tror inte namnet i sig betyder något, det kunde lika gärna varit någon annat. Han reagerar när hon säger sitt namn. Det blir mer intimt, det är inte längre vem som helst utan just hon.

dag och björn? Han kallas för två namn för det känns som han har två personligheter. Ena sidan känns mjuk, snäll och liksom sårbar men på något sätt trycker han ner den för den andra hårda sidan som är kall, för att skydda sig själv så kommer den fram, jag tror inte någon av dem mår särskilt bra.

3. Där tror jag att det nya rummet är som en symbol för deras relation. Det känns som om de vill försöka förnya den samtidigt som i början snackar de om förnyelse. Tidigare och nu har de problem i sin relation och därför ska de försöka göra om rummet, städa, möblera om. Tavlorna, allt är symbol för en omstart i deras relation. Samtidigt som tavlorna inte är riktiga tavlor utan symboler för minnen om hur de ser på varandra. Sen tror jag att lådan med saker i är minnen och händelser från deras förflutna tillsammans.

4. Jag har inte lagt märke eller tänkt på det.

5. Det börjar med att de är i det rummet och det är början på deras omstart. De försöker att nå varandra men det går inte riktigt. Det känns som de talar två olika språk, de talar om varandra istället för till. Kommunikationen funkar inte så bra. Hon försöker få någon slags rätsida på vad hon vill med deras relation och vem han är som person. Dramat slutar med att de även om de har svårt att kommunicera med varandra så är det något som binder ihop dem. Som gör att de kommer att fortsätta leva tillsammans vad som än händer.

6. Jag tror att sakerna är händelser och minnen. Vad ska vi ha kvar i vårt känslomässiga garage och vad ska vi glömma och förlåta?, och är det någon idé att vi tänker på det? Sen vet jag inte exakt vad orden slänga eller kasta vad det är för skillnad och vad det kan betyda.

7. Jag tror att hon samtidigt som hon känns som en självständig människa som säger vad hon tycker så är hon väldigt svag och förvirrad. Hon vet vad hon vill egentligen men hon har svårt att nå dit. Hon kan inte riktigt stå emot honom. För han är egentligen inte så bra för henne och jag tror att hon vet om det, men hon söker ändå bekräftelse av honom, och hon vill vara honom till lags. Jag tror hon tänker mycket. Hon försöker säga: varför gör du som du gör och vem är du?

8. Ganska schizofren med två personligheter. Det känns som han har svårt att bestämma sig hur han ska vara som människa. Hur han ska uppföra sig och agera. Stora delar av dramat är han väldigt kall och hård, sarkastisk. Sen är det som han vaknar upp och liksom blir på något sätt sig själv. Då blir han ödmjuk, men han har svårt för att tala om känslor. Någonstans på vägen i sitt liv är det något som har hänt som gör att han tar upp den hårda fasaden som ett skydd för sitt känsloliv.

9. Jag tror det handlar om att han helt enkelt har något inre kaos. Han vet knappt själv vad han tycker.

10. Ingenting mer än att det symboliserar henne och det hon lämnar efter sig för honom som minnen. Han gillar inte att hon satt spår i honom. Och hon tycker bara det är naturligt inte konstigt.

11. Mekanisk tror jag har lite att göra med känslorna, att han bara går på utan att tänka efter. Han bara slänger ur sig saker. Hon stör sig lite på det, på samma sätt som han stör sig på henne att hon är tvärtom. Men ändå så gör det så att de kompletterar varandra. Lite som Yin och Yang. Jag tror att han tycker att hon tänker/bryr sig för mycket, känner för mycket på något sätt, hon är lite för flummig/naturlig.

12. Snarare någon rädsla för att han ska lämna henne där ensam och för gott, även om det kanske inte måste vara rent fysiskt så ändå att han ska lämna henne känslomässigt för gott.

13. Det tror jag betyder att de inte förstår vad den andre tänker, menar och säger.

14. När hon säger ”du är jag” tror jag inte han gillar det för han vill vara en självständig person. Han vill helt enkelt ha ett eget liv och det känns inte som hon tar så allvarligt på det för henne är det ingen stor sak, bara naturligt.

15. Där tänker jag att de är ett, det är något som kopplar ihop dem. De är sammanlänkade och kompletterar varandra hela tiden vilket gör att de vid detta tillfälle blir nästan som en person.

16. Jag tror hon menar att även om han gör henne illa ibland så kan hon inte släppa honom känslomässigt, vilket gör att hon känner sig fast ibland, och även om och ibland känner hon att han tar hennes liv för han håller henne fast i ett grepp. Och han är lika fast i henne som hon i honom. Rädslan finns hela tiden hos henne att han ska lämna henne för att han pendlar så i hur han är. Ibland elak och säger saker som i ”du betyder inget för mig”.

17. Första gången jag läste det var det väldigt svårt att förstå på grund av detta. Men andra gången jag läste det så förstod man mer och mer vad de menar och vad de sa. Och då blev det också mer intressant. Ord och konstiga meningar blev plötsligt något som fick betydelse.